

Edebiyat DÜNYASI

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTUALİTE

Sayı: 21 - 1 Aralık 1949 Her ayın 1 ve 15 inde İstanbul'da çıkar - Fiyatı 15 Krs

OKUYUCULARIMIZA

Edebiyat Dünyası'nı dört aylık bir aralıktan sonra yeniden ellerinize ulaştırabilmemizin seviniç içindeyiz. Yaz aylarında derginin yayımına ara vermek zorunda kalışımızın sebeplerini hepimizin az çok bildiğini sanıyoruz. Bu işin acı, can yakan tarafı.

Zaten az sayıda olan okuyucumuz bir iki, ülkenin köşe ve bucaklarına dağılımı vaziyette. Onlara dergiyi ulaştırmak ayrı bir mesele, o bayırdan paramızın toplamak ayrı bir mesele, dergiyi yabancılara matbaalarda bastırıp yayılmak üzere bir mesele. Hem bu meseleler öyle masa başında çözümlenmeye de pek gelmez. Her an için yılmamamız daha doğrusu her an bir diğer müşküle karşılamamız mümkündür.

Edebiyat Dünyası bu sefer gene bazı yeniliklerle okuyucularına gelmektedir. İlk yeniliğimiz derginin iki sayısı arasındaki süreyi kısaltarak oldu. Edebiyat Dünyası bundan böyle her ayın 1 inde ve 15 inde olmak üzere ayda iki defa çıkaracaktır. İkinci yeniliğimiz hemen her sayıda okuyucularımıza, günün en canlı konuları üzerinde söz yetkisi olanlarla kısa kısa konuşmalar veya anketler yapıp sunmak olacaktır. Üçüncü büyük yeniliğimiz son sayfamızı Dünyada Edebiyat - Sanat - Fikir - Aktüalite haberlerine ayırmaktır. Dil bilen üç arkadaşımız bu sayfayı yönetmekle görevlendirilmişlerdir. Dördüncü bir yeniliğimiz Fikir ve Sanat Eleştirmesi başlığı altında günün Edebi yönden mizaha yapmak, daha doğrusu işnesini hatırmaktır.

Edebiyat Dünyası en samimi sevgilerle okuyucularına sağlık ve başarı diler.

EDEBİYAT DÜNYASI

Aynı Güneşte Isınıyoruz

Serçeler hej serçeler
beni de alın aranız
güneşi beraber selâmlıyolun
uçuşolun, ötüşelim beraber
benim türkülerim de sizinkine benzer
birikmiş damla damla gecedem

O dal sizin şu dal benim
geçenin gideriz kardeşçe, dostça
bakmayın konatsız olduğuma
ürkülmesin sizi büyüğün sakatım
bekler beni de bir başka atmaca
sizden farklı değil ki halim

Aynı güneşte ısınmıyor muyuz?
Aynı gök değil mi üstümüzdeki?
Sizi vuran insan
beni vuruyor mu sanki?

Suat TAŞER

Devlet Karşısında Sanat Adanı

Fahir ONGER

Bu yazı, sanatçının maddik hürriyetini savunan fikir ve anlayışa karşı, modern devlet kurulu içinde sanatçının böyle bir hürriyeti olmadığını açıklamak üzere kaleme alındı. Bu itibarla yazıyor: «Sanatçının devlet karşısındaki sorumluluğu» başlığı da konabilir.

Biz burada, hemen herkesin bildiği gerçekleri bir defa daha göz önüne çıkarırken, bugünkü vakımları misal olarak ele atıyoruz. Ama aslında, tarihin hiçbir devrinde sanatın bir bir çalışmaya meydana getirilmesine de inandırmıyorduk. Eveldenberi sanatı ve sanatçıyı tahdit eden birtakım otoriteler vardır. Belli sanat eserlerinin ne şekilde ve hangi şartlar altında yapıldıklarını belirtmek, okuyucuyu bu konuda aydınlatacaktır. Modern devletin teşekkülünden sonra, sanat adanının çalışmalarını sınırlayan esaslar belki şu, bu şahsın keyfi müdahalesiyle değil, fakat hukuki normlar halinde kendini gösterir. Bu devrede artık sanatçı eserinden ötürü hukukten mesul bir durumda bulunmaktadırlar. Sanatçı günümüzde; yaratma heyecanı içinde kendini kaybetmiş, «veed ve istikrar» ile başı dönmüş bir yarı ilâh veya mecup değil, tam aksine yaptıkları için enini, boyunu ölçen ve terletip edecek müeyyideleri hesaplayan bir emciyet adamıdır.

Sanat adanını sınırlayan mesuliyet, yalnızca devletin kanun yoluyla yüklediği mükellefiyetler ile ibaret değildir. Sanatçıyı şekillendiren ve onun çalışma volunu tayin eden daha birçok tahditler vardır. Hak karşısındaki sorumluluk, sanat kurallarının

gelmesi yönünden, yani sanatın emekli bakımından düşünmesi mesuliyetleri bunların başında gelir.

Bir mimarın, «artistik kreasyon»a sahip büyük bir mimarın hürriyetinde bir yapı projesi hazırladığını düşünün. Bu tahakkuk ederse Türk yapı sanatı bir şaheser kazanacaktır. Fakat mimar ne kadar deli sahibi olursa olsun, projesini malzemeyle birleştirmekte hür değildir. Çünkü, şehirde kadastro'ya dahil yerlerin inar durumu önceden tesbit edilmiştir. Ve bir «Yapı ve Yollar Kanunu» vardır. Proje bunlara uymadığı takdirde inşaat müsaadesi verilmemez. Her seye rağmen gizlice yapmak yoluna gidilirse, bina yıkılır. Ve hatı bazı hallerde yapının (yani eserin) etraf için tehlike teşkil ettiği sabit olursa, mimar (yani sanatçı) hakkında cezalî takibat yapılır. Böylece belki bir şaheser daha doğmadan ortadan kaldırılmış ve sanatçı böyle bir eserden ötürü kanunen sorumlu tutulmuş olur.

Heykellelikte de buna benzer bir durum vardır: Heykel, büyük kompozisyon'a varmak ehtidi gösterdiği zaman «amfı» manası kazanır. Amfı'lar hemen her yerde devlet, belediye, büyük kurumlar tarafından sipariş üzerine ve bir şartı nameye bağlı olarak yaptırılır. Burada da sanatçının çalışması bu şartname esaslarına itibak etmek zorundadır. Ayrıca teşhir olunacak sanat eserlerinin tabii oldukları umumî abkama da aykırı olmaması aranacaktır.

Bir veya birkaç ressam sergi açabilirler. Burada kanunun suç unsuru bulacağı resimlerin gösterilmesi bu resimleri yapanlar hakkında cezalî takibata yol açar. Onun için ressamlar her yaptıkları resmi teşhir edemezler. Yabul ancak sergiye koyabilecekleri şekilde resim yapmaya mecburdurlar.

Plastik sanatlar alanında gördüklerimiz, diğer sanat bölümlerinde de az veya çok siddetli olarak gene mevcuttur. Edebiyatın sahne ve perdeyle ilgili kısmında hem yazılı eser, hem de mizansen ve rejii ayrı ayrı tabirlere tabidir. Bir piyesin sahneye konabilmesi için evvelâ izin alınması lâzımdır. Müsaadesi alınmış tiyatro eserlerinin temsil süresi içinde sahnedan kaldırıldığı bir vakta olduğuna göre, bir nevi (Sansür) olması gereken ilk müsaadenin dahi bu konuda کافی görülmediği anlaşılır. (son yıllar içinde Ankara ve İstanbul sahnelerinde cereyan eden vakırlar natir-
(Sona 4 üncüde)

Prof. Melâbat ÖZGÜ

«Ancak kendi kendine yetinen sanatkar hakiki sanatkarıdır!»,
«Ancak kendi içinde mükemmel olan eser sanat eseridir!»,
«Ancak güzelliğin kendisinde bulunan güzel, gerçekten güzeldir!»,

Goethe, bu hükümlerle «sanat, sanat içindir», nazariyesine doğru mühim bir adım atmış oldu. Bunun için de sonraları Fransa'da «Sanat sanat içindir», hareketinin mücahitleri tarafından alkışlandı ve örnek tutuldu. Goethe Napolyon harpleri sırasında en şiddetli top sesleri arasında Hafis'in güllerine tutularak «bati-dogu Divanı», nı yazdığı gibi, Theophile Gautier de kapalı penceresine çarpan gürültülü fırtınaya bakmavarak minyatürler çizmiş kıymetli taşlar yontmuş. Goethe'den, «sanat sanat içindir», şairi olan Theophile Gautier'e doğru bir yol uzatıldı, ve daha çok Fransız olan bu estetik tip, Goethe'nin universal şahsiyetleriyle bir tutuldu. Fakat Goethe bambaşka bir değer sistemi içinde yaşad. Onun hayat normlarının büsbütün başya bir değeri vardı. Tabiata ilme ve Tanrı'ya olan münasebetinde Gautier'den tamamiyle ayrı bir insandı.

«Sanat sanat içindir» insanının görüşü eseri şahsın hayatı üstünde tutar ve duyulan acılardan bir eser meydana gelirse, suçun büyük veya küçük oluşu, bahis konusu olmaz. Goethe, bu görüşün tipleri arasına girmiyor; çünkü «eser yazmam diye yaşamış değil, yaşadığı için eser yazmak ihtiyacını duymuş. Yaşadıklarını sanatkarane bir şekilde içine bürlüyince ona, istisralardan kurtulur, kuruntuları sona erer gibi belirmiş: «Beni sevindiren, üzen, yahut da mesgul eden herhangi bir şeyi, mefhumlarını dışta olanlarla ayarlamak ve kendimi teskin etmek için, bir resme, bir şiire döker, ve böylece kendi kendimle hesaplaşırım...» Bu sebepten Goethe için eser yazmak sanki hayatın zorundan kurtulmaktan başka bir şey değildi. Kendine ve kendi hayatına sanat güzelliyle bakmakla da kendisi karşı objektif bir görüş kazanmıştır. Başkalarını istisralardan kurtarıp mahv oldukları yerde, ona bir Tanrı, neler çektiğini söyleyebilmesi için, söz kudreti vermiş, bunu da kendisi bir sadet olarak duymuş:

«Und wenn der Mensch in seiner Qual verstummt,
Gib mir ein Gott zu sagen, was ich leide...»

Fakat buna rağmen söz kudreti, onu herhangi bir azap ve istisralardan tamamiyle kurtaramamış olduğunu, sevinç ve acılarını yalnız bir eserde değil, bir çok eserinde tekrar tekrar şekillendirmiş ihtiyacını duyması gösteriyor: Nitekim Sesenheim rahibinin kızı Friederike Brion'a olan aşkı «Götze von Berlichingen», de, «Faust», da, «Clavigo», da ve «Wilhelm» de tekrar yazmıştır. Goethe, acaba neden bir defa itiraf etmekte sükünet bulamıyordu? Çünkü Aristoteles'in katharsis nazariyesine karşı büyük bir antipatisi vardı. Bu antipati «güzel, kendi için güzeldir, bu sebepten de teşhir etmez, fayda vermez», nazariyesinden çok, şahsi tecrübelerinden geliyordu: «He bir trajedik sanat, ruhu hafifletmez, aksine insana huzursuzluk verir; onu müphem duygular içinde bırakır ve hususile güçlüğünde hararetle bağlandığı bir durum karşısına çıkarır.»

Goethe'nin gençlik çağında üzerinde ağıdğı ve olgunlaşmaya kadar üzerinde taşıdığı yük, Orestes de en heyecanlı şekline bulmuştur. Fakat burada cezasını çeken sadece güzel ve antik mefhumları değil, aynı zamanda «tenis insanlık», tir, Iphigenie cezasından kurtulduktan sonra ancak Orest'i furtulabiliyor. «Tasso», adlı eserinde de gene aynı fikir hakimdir.

Goethe'nin edebî yaratıcılığı ile hayatı arasındaki münasebetini inceleyen eserler, birbirlerinden çok farklı olarak değerlendirilmekteler. En kuvvetleri bile az çok geleceğe dayanarak ehemmiyeti bâzen hayatına, bazen de eserine vermişlerdir. Çoğunlukla da şairin şahsiyeti ile muhitine olan münasebeti işlemiştir. Muhtak olan bir şey varsa, Goethe şiir yazmağı mühim, fakat samiyetle karşıladığı bir vazife telâkiki emisti. Esasen onun iç hayatı, başı başına sürdü. Şiir olmayan şeyler de ma dısta, sahita ka-yordu. Goethe bazı romantiklerin ve onlardan sonra gelen sanatkarların üzerinde durdukları gibi, sadece havatı içinde yaşamıyor-
(Sona 4 üncüde)

(Baştaraf: 1 inci sayfa)

Bu Günkü Alman Tiyatrosu

Eskiden beri teşkilâtının mükemmeliyle meşhur olan Alman tiyatrosu harp sonunda çok kötü bir duruma düşmüştü. Rejisörler, baş sanatçılar çoğu ortadan kaybolmuş, binalar yıkılmıştı. Ortada kalan sanatçılar ise provalar için beklediği duruyordular. Goebbels bütün tiyatroları devletleştirirdiğinden sanatçıların çoğunun başka memleketlere kaçması olmaları olağandı. Zaten bir kısmı öldürülmüş veya hapsedilmişti, diğer bir kısmı ise sahneye çıkmaya yetkilerini tamamen kaybetmişlerdi. Politika ile uğraşan gençlerin yerini çoğu hallerde politika ile hiç ilgisi olmayan, açıkcası daha temkinli olmayı bilen yaşlı aktörler almıştı. İşte bütün bu sebepler Alman tiyatrosunun harp sonunda hemen kalkınmasını güçleştirmişti.

Oysaki Almanlar rol yapmada ve tiyatro seyretmede yavaşlamazlar. En küçük bir şehrin bile sosyal hayatında tiyatroyun çok büyük rolü vardır. Nitekim sahne hayatı yeniden canlanmaya başlayınca Hitler zamanında oynanmaları yasak edilmiş olan klasipler tekrar ortaya çıkarıldı. Batı bölgesindeki genç Rejisörlerle durmadan Birleşmiş Milletler Subaylarına gelip, son 12 yıl içinde Londra, Paris ve Newyork'ta sahneye konan eserlerin tercümelerini rica ediyorlardı. Sovyet bölgesindeyse sahne hayatı yeniden şiddetli bir kontrole tabi tutuldu. Batı bölgesinde hususi şahıslara ait tiyatrolar türedi, hattâ bunlardan bazıları belediye ait tiyatrolarla rekabete başladı. Berlin müstesna diğer şehirlerde tiyatroların beynelmil ve çok zengin bir repertuarı vardır; Berlin'deyse geleneğe uyularak pliyes uzun zaman devamlı olarak gösterilmektedir. „İnfaafih Avusturya ve bilhassa Viyana'dan ayrılmış olmanın çok kötü etkileri olmakla beraber serbestlerini elde edebildiler.

946-48 yılları arasında Alman tiyatrosu tamamen Birleşmiş Milletler tiyatrolarının tesiri altında gelişti. Yerli eserler pek görülüyordu. Fakat, Thornton Wilder, Jean Anoulli ve daha sonra T. S. Eliot'dan yapılan tercüme ler Fendi ülkelerindeki kadar ilgi çekti. Ağırbaşlı sahnelerde günlük olaylarla ilgisi sebebiyle Wilder'e rakip yoktu.

Doğu Almanya'da bu piyeslerin oynanması önce baltalanmış, daha sonra da büsbütün yasak edilmişti. Fakat Priestley'in yeni piyesleri, Giraudoux, Salacrau ve diğer Fransız tiyatroyazarları, Sartre'nin eserleri, adamakıllı sansüre tabi tutulmakla beraber, oynanıyordu. Böylece Alman tiyatrosu yavaş yavaş yeniden beynelmil sansürden uzak tutulan bir repertuvara sahip oldu.

Tiyatronun bu gelişmesi 948'deki para reformuna kadar sürdü. Reform bir çok tiyatroların kesin olarak kapanmasına sebep oldu. Şeha veya il bütçesinden yardım gören tiyatrolara bu reformdan nisbeten daha az müte essir oldular. Fakat şüphesiz ki Alman İrde ve çalışmaları sayesinde her türlü tiyatro Alman

ya'da yasama imkânını bulacaktır. Yalnız şimdiki Alman tiyatrosunun muhtaç olduğu tek şey, kendi yazırlarının yaratacakları eserlerdir.

Harp sonrası tiyatroları Gustav Gründgens'in faaliyetine esas teşkil ettiler. Gründgens 1930'da Berlin tiyatrosunda rejisörlüğe başlamış, hiç bir partiyeye girmeyerek bütün Nazizm, harp, mağlûbiye ve işgal yılları esnasında mevkini tutabilmişti. Ruslar işgal esnasında onu tekrar sahneye getirmek gerektiğini düşündüler ve Gründgens Berlin'in Sovyet işgal kısmında yeniden çalışmalarına başladı. Carl Sternheim'in „Der Snob" unda başrolü oynadı. Bu piyes yazarın harpten sonra keşfedilen komedilerinden biridir. Alman burjuvazisinin bütün açıklığı ortaya koyarak Kaiser, Toller ve diğerlerinden daha doğru bir şekilde bu günün psikolojisini belirtmektedir.

Sovyet baskısı altında Gründgens bir çok klâsik ve diğer piyeslerde başarıyla oynadı, fakat çok geçmeden İngiliz bölgesine geçti. İki yıldanberi orada tiyatroları idare etmektedir. Şimdi ekinde eski sahnesi ve tamir edilmiş olan amfisiyle Opera binası ve ayrıca bir de tiyatro binası bulunmaktadır. Burada operaları ve Çehov'un Martılar, Sartre'nin Sinekleri gibi piyeslerini sahneye koymaktadır. Zaten kendi Mephisto'su yıllardır Alman ve Avusturya tiyatroları tarafından oynanmaktadır.

Ashley Duker'den dilimize çeviren Gülden ÖZOK

lanmaktadır. Sinema'da senaryo-yönetim kendi sanat anlayışından biraz daha fedakârlık ettiğini görüyoruz. Çünkü, film sanatının başında bulunan kimseler umumiyle ne senarist ne de aktördürler. Onlar, film işine büyük sermayeler koydukları için mullak netice almak gayesiyle hareket ederler. Bilhassa Amerika gibi film endüstrisinin en çok inkişaf ettiği bir yerde bile bu (sansör) keyfiyeti bir yandan (devlet nizamlarıyla, bir yandan da prodüktörlerin kâr endişesiyle iki haslı zorluk yaratmaktadır.

Charlie Chaplin gibi inilü bir sanatçının bundan beş yıl önce „Sansür sinemayı mahvediyor" diye feryad ettiğini dayduk (Bu yazı 1944 yılı Servetfünun koleksiyonlarında vardır).

Sanat eserine devlet hem kârun yolundan, hem de hükümet kararı, idari emir gibi bir tedbir şeklinde müdahale ettiğine göre, bunun dışında sanat adamının sorumlu tutulması bir serbest saha da bırakılmaktadır. Bu, hükümetin program ile tesbit edilmiş olan ve gene hükümetçe hilafı yahut başka türlü tasvip edilmevesi resmi mahiyette bir sanat görüşü sahasıdır. Sanat adamı bu görüşte eser meydana getirmekte serbesttir. Bu eseri hükümet tasvip ve devlet nizamıyla da himaye eder.

Görülüyor ki nazari estetik kitaplarının yazıldığı ve birçok aydınların savınında çalışıkırları sanatçı hürdür, sanatın kendine mahsus bir sahanı vardır, « sanatçı yaratma hıyecamı anında hiç bir şey düşünmez» sözleri gerçekte uygulamamaktadır. Sanatçı istese de istemesine de kendisine gösterilen sahadâ dolayısıyla mecburdur. Bu saha da elastiktir. O lağan üstü hallerde çok daralar, bu haller geldikten sonra biraz daha genişler. (Nazî Almanyasında yeni sanat akımları soysuzluk ve bozgunculukla suçlandırılmıştı.) Her ne hal içinde olursa olsun bu dar sahanın sınırları aşmaya teşebbüs edenlerin sonunu biliyoruz. (gene Almanya'da örnek verelim: Nazizmin yerleşmesinden sonra, gerçek Alman edebiyatı Alman hudutlarını geçmesine taşınmıştır. Demek orada sanat adamı için hürriyet sahası darala, darala sifira inmiş buna karşılık % 100 edimesi bir devlet sanatı ortaya konmuş.)

Bugün sanatçının devlet karşısındaki durumu, müeyyidesi çok kuvvetli bir sorumluluk halinde tezahür eder.

IMAMLARI SAVINAN DERGİLER
Eskiden daha çoktu ama azaldı. Kimi haftalıkken onbeş günlük oldu. Kimi tirajını düşürdü. Kimi kapattı. Zorlar yayını üç koldan yürüyor:

Birincisi cıplak kadın bacasına sürünümü bağlamış olan dergiler:
İkincisi, barsakları kaldırıma dökmüş adamların veya kızının üzerine saldırmış babalarının resmini koyup para kazanmalar:
Üçüncüsü, dini ellerine baya rak yolunda köylüğü aynalayıp zıttıymıya çalışmaları...

Biz bu sonuncudan konuşmak istiyoruz. İlahiyat Fakültesinin yeniden kurulduğu bu günlerde okuyucularımıza bir fikir vermek için... Öbürlerini de başka bir yazımda anlatıruz.
Bu dergilerde daha çok abdest, namaz, oruç, gusül, salâvat, besmele, tekbir, sünnet, taharet, rekât, kurban gibi seyaher anlatılıyor. Köy imamları için yazılmış bir yazı şöyle başlıyor:
«Din uğrunda askerliğin vatan yolunda şehit olmanın Türk milleti kalbinde yerleşmiş bir insan olması bu köy imamlarının tekinleriyedir.»

Şimdi burada dile mi acı yazın, anlama mı, yoksa bunları okuyan cahil yurtdaşı mı?...
Yazı şöylece devam ediyor:
«... bu sebeple köy imamlarının devletin mülki ve dahiliye işlerine yardım etmiş ve devletin askerî kısmına fayda vermiş olur.» İşte bunu bilmiyorduk. Bu alanda bizi aydınlatmış olan dergiyi teşekkür ederiz.

Memleket politikasıyla ve askerlikle yakın ilişkisini öğrenmiş olduğumuz köy imamlarının gördükleri hizmetler dolayısıyla çok âlimlerden üstün, köylüleri 600 senedenberi dine bağlayan birer ip olduğunu anlatan dergi, roman ve hikâye yazarları da hid-detle çatıyor. Bunların din düşüncehanları cahiller tarafından aydurlandığını söyleyerek, imamlara, peygamber hikâyelerinden başka halka hikâye söylememelerini tenbih ediyor.

Anlaşılan bunlar fazla ileri gidiyorlar. Halk ihtilâli yapmış köylü halk gayret emeli, camiyeye mahsus bir sarıklı takke, bir de cüppe tedarik emeli diyebilen bu korkunç başıboşluk karşısında ancak bu kadar konuşabiliyoruz. (Not - Esat Sezai Sümbüllük - Hakka Doğru, Sayı 143 - Köy İmam ve Hatipleri) D. ÇINAR

Sahibi ve Yazı İşlerini
Filen İdare eden:
Mehmet AKUZUN
Sekreter
Sabahattin Hüsnü
Not: Her türlü müracaat
Sekreter adına yapılmalıdır.
Abone: Yıllığı: 250
Altı aylığı: 150 Kurus.
Adres:
P. K. 445 - İstanbul
Dizildiği ve basıldığı yer:
ÜLKÜ Basimevi

Ayda Ne Kazanıyorsunuz?

Kazanmanız sizi tatmin ediyor mu? Ediyorsa bu ilanı okumayın, sizi alâkadar etmez. Yok daha fazla kazanmaya ihtiyacınız varsa, bu günlük hayat mücadelesinde en kuvvetli koz olan yabancı dilleri ancak gramofon plâkî Lisuafon metoduyla kulaktan ve zahmetsizce elde edebilirsiniz. Hatırlamak istediğiniz kelimeleri mufassal tamamlanmış hazat almak için kuponu derhal doldurup göndererek resimli broşürümüzü isteyiniz.

LINGAFON ALKEMER Ç. İNŞAAT

G-E
Ampulü
geceğin en parlak yıldızıdır!

SERVET NAKİBOĞLU
RADYO Mühassısı
Diploma No. 937-289

Her marka Radyo, Pikap Amplifikatör, Sesli sinema ve yüksek frekans cihazları tamir ve tashihi.

İstanbul, Çarşıkapı Tramvay Durağı 93 - 1 Tel. 22045

Sanat Hayat içindir

(Bos tarafı Birinci sayfa)

du. Böyle olsaydı, düşündüğü, araştırdığı ve zevdiği anları hepsinde az çok sathî olması gerekirdi. Gerçi şairlik, Goethe'yi bütün hayatı müddetine hiç bırakmamıştı; ama onun hayatı da herkesten başka yıldızların altında parlamıştı.

«En iyi bir zamanında, beni çok iyi tanıyan dostlarım, bana şöyle demişlerdi: Yazdıklarım, söylediklerimden daha iyi; söylediklerim de yazdıklarımın daha iyi; yazdıklarım ise bastıklarımın daha iyi imiş...»

Bu söz yarıyarıya doğru olmuş olsaydı, büyüklüğünü yalnız eserinde değil, hayatında da gösterenler hakkı olacaktı. O zaman da şüphesiz gene, bu hayatın örnek olacak tarafını üstadlığında, sanatında gösterenler, mizacında, İtûrkârlığında, objektifliğinde ve insanlığında gösterenler arasında bir fark olacaktı.

İnsan Goethe ile şair Goethe arasındaki sınır, dünyaca ehemmiyet aldiği sanatını hayatile dokuduğu noktadadır. «Sanat sanat içindir», görüşüyle ancak insan üstü harikaların sarhoşluğu içinde, için kemiren insan hâleki şairdir. Bunun için garip de olsa, haklı olarak Goethe, nebu aslında şair midir gibi sorular ortaya çıkmıştır. Goethe şairdi, fakat «sanat sanat içindir», lerin tipik şairi değil, hayatını eserine vakfetmiş, aksine eseri hayatına hizmet etmiştir. Bunun için de Goethe'nin eserlerini zengin ve kültürlü bir insanın zarif ev oğyanına benzetilen oldu, ve Goethe eserleriyle hayatını süslemişti, dendi. Böyle olmuş olsaydı eserleri «büyük bir lirifin parçaları», olamazdı, sevinç ve acılarına şekil veremezdi. Goethe hayatın içinde yaşayırdı; sanatı da hayatından fıskırıyordu. Her eseri ona daima yeni bir hayat için kuvvet vermiştir. Bunun için de görüşü: «Sanat sanat içindir», değil, ancak «sanat, hayat içindir», prensibine dayanıyordu.